

Nová vyhláška o lesích

Miroslav Dort, Pavel Kolibáč

S účinností od 1. ledna 2019 platí nová vyhláška č. 298/2018 Sb., o zpracování oblastních plánů rozvoje lesů (OPRL) a o vymezení hospodářských souborů (nahrazuje vyhl. č. 83/1996 Sb.). V paragrafovém znění nedošlo k významným změnám. V § 3 je upřesněn obsah OPRL. V rámci hospodářských způsobů (HZ) je opět uveden i HZ výběrný, ale žádná další doporučení k němu již uvedena nejsou. V § 4 je zakotven typologický systém a v §§

5 a 6 se řeší způsob a aktualizace zařazení pozemků do něj. § 7 se věnuje vymezení hospodářských souborů (HS) a nově v odst. 4 obsahuje možnost při zpracování LHP či LHO vymezit HS s rozdílnými stanovištními podmínkami nebo s různými porostními typy. Podle odst. 5 se pro území národních parků při vymezení HS vychází ze zásad péče o národní parky. Hlavní změny, které novela přináší, jsou tak v jejích přílohách.

Příloha č. 2 Rámcové vymezení cílových hospodářských souborů dělí nově cílové HS na podsoubory, které diferencují přírodní podmínky a umožňují lépe stanovit vhodnou druhovou skladbu. Podsoubory se mohou lišit v minimálním % MZD, doporučeném % MZD a v rámcovém vymezení druhové skladby. Rámcové vymezení druhové skladby uvádí dřeviny základní (s dalším rozdělením na dřeviny základní cílové /DZC/ a dřeviny základní přípravné /DZP/) a dřeviny meliorační a zpevňující (MZD), ale již nepracuje s dříve používaným pojmem „dřeviny přimíšené a vtroušené“. Mezi cílovými HS již nejsou plošně málo zastoupené cílové HS 31 a HS 35 pro bazická stanoviště středních poloh, naopak nově byl zaveden cílový HS 75 pro živná stanoviště horských poloh. Uváděný minimální podíl MZD se u většiny cílových HS zvýšil, obvykle o 10 (5) %. Nový je doporučený podíl MZD, který v nižších a středních polohách dosahuje solidních hodnot (většinou více než 50 %). Není zatím zřejmé, jak se tento podíl MZD bude aplikovat.

Ve výčtu dřevin základních cílových se uvádí pestřejší škála než dosud (mnohde i JD), ale stále se ve středních polohách na kyselých, živných a oglejených stanovištích uvádí jako základní dřevina také smrk ztepilý (SM), byť s poznámkou, že jeho pěstování je ve 4. lesním vegetačním stupni (LVS) „rizikové“ a ve 3. LVS „velmi rizikové“.

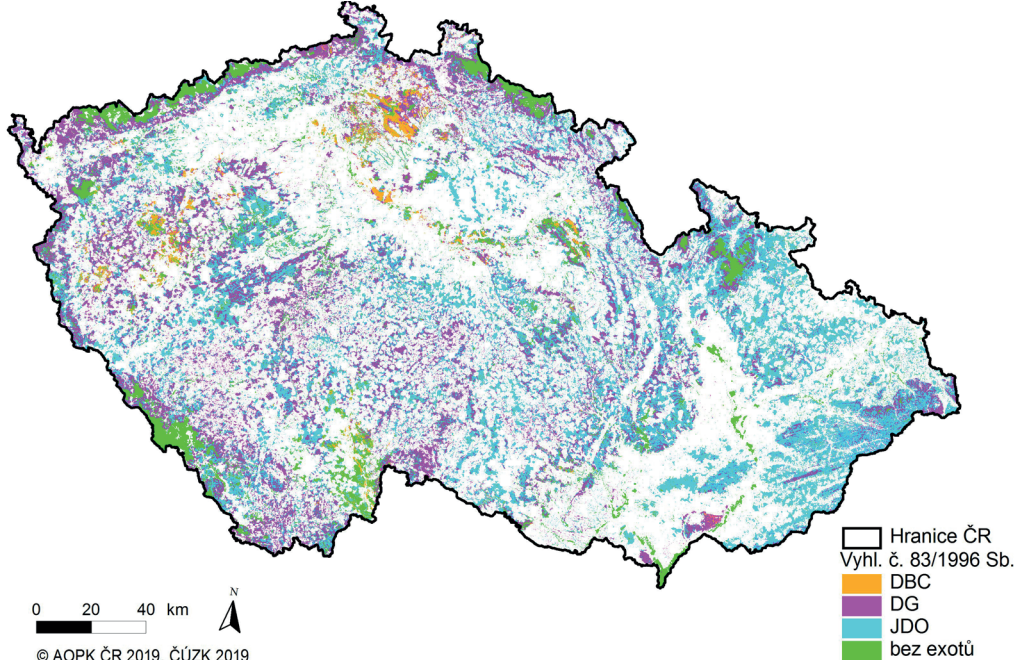
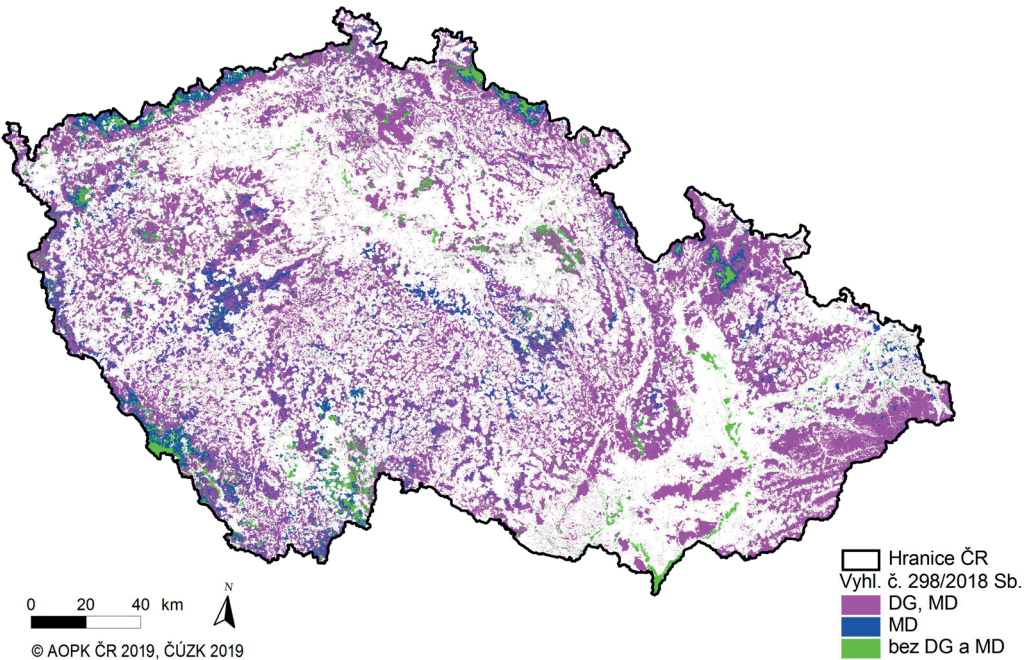
Ve výčtu základních dřevin přípravných (DZP), které by měly sloužit hlavně k obnově po kalamitních těžbách nebo k zalesnění na zemědělských půdách, převažují „měkké“ listnáče, zejména břízy (bělokorá i pýřitá), olše (lepkavá i šedá) a osika, ale od nižších poloh až po polohy horské se v jejich výčtu uvádí také modřín evropský (MD) a od středních poloh až po horské také SM. V celku lze však tuto „rehabilitaci“ měkkých listnáčů vnímat jako pozitivní, vzhledem k přirozenému obnovnímu potenciálu těchto dřevin.

Ve výčtu MZD je uvedena pestřejší škála domácích dřevin; důsledně rozlišovány jsou jednotlivé domácí druhy javorů (mléč a klen), jasanů, jilmů, ale také dubů (letní a zimní). Ve výčtu MZD se již nikde neuvádějí geograficky nepůvodní druhy jedle obrovská (JDO) a dub červený (DBC), který má značný invazní potenciál. Naopak geograficky nepůvodní douglaska tisolistá (DG), která byla dosud jako MZD uváděna v CHS 23, 41, 43, 51 a 53, je nyní mezi MZD uvedena na všech stanovištích nižších, středních a vyšších poloh (kromě stanovišť lužních, podmáčených a oglejených). Ve výčtu MZD je od nejnižších poloh až po kyselá a živná stanoviště poloh horských nově uveden také MD, který dosud mezi MZD zařazen vůbec nebyl. Z tohoto pohledu je patrná snaha umožnit vlastníkům lesů ve větším rozsahu pěstování jehličnatých dřevin, které by mohly nahradit předpokládaný vý-

padek smrku ztepilého na trhu se dřevem (stavební a technologické dříví).

V příloze č. 3 Základní hospodářská doporučení podle HS pro odvození závazného ustanovení maximální celkové výše těžby je ve všech CHS od nižších poloh po horské polohy zaveden porostní typ pro přípravné dřeviny („DZP běžné kvality“), který má nízké obmýtlí (v nižších a středních polohách 20–50 let, ve vyšších a horských polohách 50 /40–60/ let). V CHS 43, 45, 51 a 55 je nově uveden porostní typ „JD běžné kvality“ (s obmýtlím 120 let a obnovní dobou 40 let). U většiny porostních typů se doporučené obmýtlí snížilo o 10 let nebo zůstalo nezměněno. Také obnovní doba zůstala u většiny HS zachována, výjimečně se o 10 let prodloužila. V nižších polohách je v souvislosti s předpokládanou výrazně sníženou životností smrkových porostů doporučeno snížené obmýtlí na 60–80 let, to je však možné i nadále uplatňovat jen na základě výjimky z lesního zákona.

Příloha č. 4 Přehled souborů lesních typů ČR se příliš nezměnil. Základ systému, který tvoří lesní vegetační stupně a ekologické řady dále dělené na edafické kategorie, zůstal zachován. Přibyl nový lesní vegetační stupeň 10 Alpinský s jediným souborem lesních typů (SLT) 10Z. Ekologická řada „podmáčená“ je přejmenována na „glejová“ a je z ní vyřazena edafická kategorie

O podobě lesa je nutné přemýšlet na 100 let dopředu. Teoretický prostor pro pěstování jehličnatých porostů se dle nové vyhlášky ještě rozšířil. Vypracoval Miroslav Dort

„rašelinná“, která tvoří samostatnou ekologickou řadu. Nově je v rámci řady živné uvedena edafická kategorie W „vápencová“. Obě změny však byly v praxi již delší dobu používány. Některé edafické kategorie dostaly nové názvy, X-„bazická zakrslá“ (dříve xerothermní), I-„kyselá hlinitá“ (dříve uléhavá), J-„obohacená skeletová“ (dříve suťová), U-„úžlabní“ (dříve údolní). Systém SLT byl (kromě v praxi již užívaných SLT

edafické kategorie W) doplněn o SLT 2Y, 6J, 4L, 7L, 8O, 8P a 1R a naopak z něj byly odstraněny SLT 7B, 8A.

Co ukáže praxe?

Vyhláška jistě přispěje ke sjednocení zpracovávaných OPRL. Až praxe ukáže, jak budou její doporučení využívána orgány státní správy při schvalování LHP a LHO. Z hlediska ochrany přírody nejsou rozhodně někte-

ré úpravy příznivé. Zařazení DG mezi MZD na větším množství stanovišť a zavedení MD mezi MZD umožňuje pěstování i porostů přírodě velmi vzdálených, v případě DG pak zvýšení plochy lesů tvořených geograficky nepůvodní dřevinou. V extrémním případě není vyloučeno dokonce pěstování monokultur DG či MD, protože maximální podíl MZD není (a správně) omezen. Negativně lze vnímat i snížení obmýtlí u některých listnatých porostních typů bukových a dubových. Nižší obnovní věk může vést ke snížení množství „biotopových“ stromů, protože vznikají až ve vyšším věku (je však možné, že tento trend bude eliminován předpokládanou sníženou životností jednotlivých stromů a porostů).

V chráněných územích to bude do budoucna znamenat při požadavcích na druhovou skladbu porostů zajistit, aby z požadavků na zvýšené % MZD byly vyloučeny geograficky nepůvodní DG a stanovištně nepůvodní MD.

Vzhledem k tomu, že nové znění vyhlášky nepřináší žádné převratné principiální změny v hospodářské úpravě lesů, ale pouze úpravu znění některých ustanovení, nebudou nutné ani zásadní změny směrnic krajinotvorných programů či vnitřních předpisů AOPK ČR. Vhodné by mohlo být, alespoň v resortu ochrany přírody, využít již výše zmiňovaného nově zavedeného pojmu „doporučený podíl MZD“, který by mohl být použit v případě poskytování dotace na zalesnění a ochranu MZD při obnově porostů. Z dalších dopadů je nutné zmínit otázku posuzování žádostí vlastníků lesů o náhradu újmy za omezení lesnického hospodaření, kde budou do některých výpočtů vstupovat nové hodnoty, např. doporučená výše obmýtlí, takže obmýtlí dříve běžné bude vnímáno již jako obmýtlí „zvýšené“.

Nenaplněná očekávání

Vyhláška mohla výrazně přispět ke zlepšení druhové skladby lesů, zvláště pak v podmínkách probíhajících klimatických změn podpořit vytváření pestré a dlouhodobě udržitelné druhové skladby lesů. Bohužel v tomto směru očekávání ochrany přírody naplnila jen částečně.